

розуміли її як «випадіння тих чи інших цінностей чи оцінок, наприклад, мотивів поведінки, мотивів цінностей, які зустрічаються і в нормальних людей ... їх необхідно шукати не у вродженому дефекті волі чи збоченні окремих функцій, але й в середовищі і вихованні» [2, с. 151]. Він зазначав, що під поняття «moral insanity» підводились всі діти, які в поведінці проявляли аморальність, порушували моральні загальноприйняті норми: сюди відносили малолітніх проституток, важковиховуваних, безпритульних, запущених дітей тощо. Л. Виготський вважав, що проблема «moral insanity» поставлена й вирішена в Радянському Союзі як проблема середовища; оздоровлення середовища зробилося основою виховної практики в цій галузі [там само].

У сучасному філософському словнику «moral insanity» трактується як «моральне слабоумство, хворобливий недолік здатності морального судження, пов'язаний з абсолютним егоїзмом, почуттєвою холодністю й жорстокістю [5].

Отже, поняття «moral insanity» пройшло тривалий шлях трансформації його змістового наповнення й нині саме поняття й концепція морального божевілля згадуються швидше в історичному контексті у різноманітних психологічних, педагогічних, медичних і юридичних дискусіях з приводу морального божевілля особистості.

Список використаних джерел

1. Байфорд Э. Субнорма и патология в истории российской науки о ребенке : к вопр. об отношении педологии и дефектологии в нач. XX в. URL: <http://fpp-mpsru.ru/uploads/all/all-SWqVbbc37wIhTuiWuG3kW4mFIjK7IJ.pdf> (дата обращения: 12.04.2021).
2. Выготский Л. С. Moral insanity. *Собрание сочинений* : в 6 т. / Л. С. Выготский. М., 1983. Т. 5. С. 150–152.
3. Лубовский В. И., Валявко С. М. Терминологические проблемы специальной психологии и специальной педагогики. *Культур.-ист. психология*. 2010. Т. 6, № 1. С. 50–55.
4. Розенбах П. Нравственное помешательство : из «Энциклопедического словаря Брокгауза и Ефрона». *Викитека*. URL: https://ru.wikisource.org/wiki/ЭСБЕ/Нравственное_помешательство (дата обращения: 12.04.2021).
5. Философский энциклопедический словарь. М. : ИНФРА-М, 1997. 574 с.
6. Moral insanity. *Wikipedia* : The Free Encyclopedia. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Moral_insanity (Accessed 12 Apr. 2021).

С. Б. Василенко

О. П. РУДНИЦЬКА ПРО ПОНЯТТЯ «МИСТЕЦЬКА ОСВІТА»

Поняття «мистецька освіта» було введено до наукового обігу професором, доктором педагогічних наук О. П. Рудницькою. Вона розкрила його наукову суть та обґрунтувала методологічні, теоретичні й методичні основи. За визначенням О. П. Рудницької, «мистецька освіта – це освітня галузь, що спрямована на розвиток у людини спеціальних здібностей і смаку, естетичного досвіду і ціннісних орієнтацій, здатності до спілкування з художніми цінностями у процесі активної творчої діяльності та вдосконалення власної почуттєвої культури» [1, с. 29-30].

Саме через культуру людина відкриває і перетворює світ, реалізує власний духовний потенціал, наближається до світових досягнень людської цивілізації. Як зазначає О. П. Рудницька, культура у педагогічному контексті – це освіта, навчання,

виховання, що «охоплює сукупність практичних, матеріальних і духовних надбань суспільства, які відображають його історично досягнутий рівень розвитку і втілюються в результатах продуктивної діяльності людини» [1, с. 39-40].

О. П. Рудницька розкрила характерні особливості мистецької освіти, що відрізняють її від інших галузей навчання й виховання. На думку вченої, відмінність мистецької освіти від інших освітніх галузей полягає у природному взаємопроникненні знань і продуктивної активності особистості, оскільки будь-яку інформацію у галузі мистецтва не можна розкрити без залучення людини до самостійної художньої діяльності, всі види якої стимулюють прояви фантазії та образного уявлення. Це відноситься не тільки до процесів творення, але й виконавських інтерпретацій, ефектів співпереживання у процесі художнього сприйняття. А наявність у ній творчого елемента забезпечує взаємозв'язок педагогічних впливів і саморозвитку людини, що є важливою умовою становлення критичності її мислення, вироблення потреби у постійному оновленні знань, здатності до духовної самоорганізації та самовираження.

О. П. Рудницька стверджує, «що мистецька освіта характеризується майже невловимим для формальної фіксації розвитком особистості, “тим, що залишається, коли забувається все вивчене”. Мистецька освіта не зводиться до окремих функцій професійного навчання і художньо-естетичного виховання, оскільки є важливим компонентом цілісного духовного розвитку особистості, який визначає можливості підвищення загального культурного потенціалу всього суспільства» [1, с. 28-29].

Отже, О. П. Рудницька є як основоположницею наукового трактування поняття «мистецька освіта», так і фундатором мистецької освіти в Україні.

Список використаних джерел

1. Рудницька О. П. Педагогіка: загальна та мистецька : навч. посіб. / АПН України, Ін-т педагогіки і психології проф. освіти. Київ, 2002. 270 с.

Є. Ф. Демида

ВНЕСОК Б. С. МАНЖОСА

У РОЗВИТОК ТЕРМІНОЛЕКСИКИ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ

У 20-х рр. ХХ ст. українські педагоги, відповідно до кардинальних суспільних ідеологічних і соціальних змін, прагнули побудувати школу нового зразка з упровадженням професійно-трудової системи освіти, створенням соціально-освітніх і виховних закладів, дитячих будинків. Одним із нагальних завдань у справі розбудови нової школи був пошук нової організації системи навчання. З метою виявлення цікавих і нестандартних форм і методів освітньої роботи вітчизняні педагоги із жвавим інтересом вивчали досягнення вчителів США та країн Західної Європи (Британії, Німеччини, Швейцарії та ін.).

Помітною постаттю в когорті українських дослідників-компаративістів та практиків-експериментаторів у галузі освіти тієї доби був Борис Семенович Манжос. Він активно вивчав історію освіти, досвід трудового виховання. В одній із перших своїх педагогічних праць «Коротка азбука радянського вчителя. (Спроба марксистського освітлення педагогічних ідей)» (1922) Манжос окреслив історію розвитку школи від часів античності до 1917 р., проаналізував творчу спадщину європейських педагогів минулого, зокрема Дж. Локка, Й. Песталоцці, Ж.-Ж. Руссо, а